

BØGER

Rasmus Nielsen: **Sejerø Sogns Historie.** 320 Sider. — Eget Forlag. Næstved 1923.

Kommunelærer R. Nielsen, Næstved, som selv er Sejerøbo, har i flere Aar syslet med Øens Historie, idet han særlig i vore Biblioteker og Arkiver har foretaget omfattende Undersøgelser, saa der efterhaanden er blevet Stof nok til en stor Bog paa over 300 Sider, udsendt i Sommeren 1923. Forfatteren giver efter en kort Omtale af nogle Oldtidsfund og Middelaldersagn en udførlig Fremstilling af Øens Historie under de skiftende Ejere — Bisperne, Kongen, de private Ejere, især Jens og Frederik Rostgaard, indtil »Sireboerne« 1805 køber deres Gaarde og Huse fri til Selveje. Derpaa omtales de enkelte Byer og deres Gaarde, Kirken, Præsterne, Skolevæsenet, Sognefogederne m. m. Paa de sidste Sider fortælles lidt om Skikke, Overtro og Sagn. Et smukt Kort ledsager Bogen.

Forf. har i sin Iver for at faa alt med ikke været opmærksom paa, at Stoffet til en saadan Hjemstavnskildring, beregnet paa en almindelig Læserkreds, bør bearbejdes stærkt; her er for mange lange Citater, Udskrifter og Lister, som tynger Fremstillingen. Ogsaa Ordningen af Stoffet kan der indvendes en Del imod. Men en virkelig Mangel ved Bogen er det, at der kun findes en 10—12 Sider om Sagn og Folketro, Sæd og Skik. Forf. har kastet sin Kærlighed paa de trykte og skrevne Kilder; den mundtlige Overlevering, de gamles Fortællinger, som rækker Hundreder af Aar tilbage, burde have optaget en meget betydelig Del af Bogen, for dem gælder det først og fremmest om at opspore og redde fra Forglemmelse.

Men ellers maa man være Forf. taknemlig for det store Arbejde, han har nedlagt i denne Bog. Her er en Mængde interessante Skildringer, f. Eks. de stridbare Sejerøboeres Forhold til deres Præster, Historierne om Otto Grundtvig og

Degnen Breum, de ulykkelige Krigsaar 1807—14, m. m. Byernes og Gaardenes Historie er ogsaa grundigt udredet. For Befolkningen paa Sejerø maa Bogen jo have ualmindelig Interesse; ligeledes vil Folk ude omkring i Landet, som paa en eller anden Maade har Forbindelse med Øen, være glade for at læse den.

Det vilde betyde meget for Vækkelsen af den historiske Sans i videre Kredse, om der fremkom mange saadanne Hjemstavns-skildringer.¹⁾

A. T.

Gamle Danse fra Nordvestsjælland. Samlede og udgivne af Chr. Olsen. Harmoniserede af Christiane Rützo u. 1923. — Eget Forlag. (Kr. 5,00.)

I den sidste Menneskealder har mange rundt om i Landet vist Interesse for at samle paa de gamle Bondespillemands Musikrepertoire. Enkelte saadanne Samlinger opbevares nu i »Dansk Folkemindesamling« (Kgl. Bibl.), f. Eks. Ribe-Musikeren J. C. Nielsens Samling af sydjydske Dansemelodier (over 2000 Numre), Kantor H. Johansens Saml. af Dansemelodier fra Bornholm (329 Numre) og Skolebestyrer Mortensens Samling fra Sydfyn og de sydfynske Øer (over 600 Numre). Andre Samlinger er i private Hænder; blandt de største er det Spillemandsrepertoire, som Hr. Christian Olsen i Torpelund har samlet fra Nordvestsjælland. Chr. Olsen er af gammel Spillemandsslægt, derfor er det lykkedes ham, dels fra sin Fars og Bedstefars efterladte Optegnelser, dels ved Optegnelse efter mundtlig Slægtstradition, at faa opnoteret over 1000 Dansemelodier. Men Chr. Olsen har ikke villet nøjes med at være Samler; han har derfor nu udgivet paa Tryk et pynteligt Hefte, der indeholder 74 Melodier af hans store Stof.

Chr. Olsens Udgave af de 74 »Gamle Danse« er et underholdende Arbejde. Melodierne er udvalgt med kræsen Smag, og vi faar oplysende Eksempler paa de forskellige Melodityper, først de ældre, korte Turdanse- og Engelskdansemelodier, saa den letløbende ældre Valsetype og den sentimentale, mageligere Wienervals; til Slut faar vi bl. a. flotte Hop-

¹⁾ »Historisk Samfund« har overtaget en Del Eksemplarer, som sælges for Kr. 4,50 ved Henvendelse til Sekretæren.

saer og Mazurkaer. Samlingen virker meget original, da Melodi-Stoffet ikke falder sammen med de Udvalg, der er fremlagt i tidligere trykte Samlinger af gammel Spillemandsmusik (ved Berggreen, Nikolaj Hansen, Scheiding, »Foreningen til Folkedansens Fremme« osv.). Værdien af Udgaven forhøjes ved Fru Rützous kyndige og overlegne Harmonisering af Melodierne for Klaver; man maa i høj Grad beundre den Opfindsomhed, Fru Rützou har lagt for Dagen ved at stille hver enkelt Melodi i gunstigt Lys, og den vittige Maade, hvorpaa det gammeldags Bondeorkester undertiden er søgt imiteret. Melodisamlingen er derved bleven en interessant Forøgelse af vor Klaverlitteratur og fortjener den størst mulige Udbredelse, særlig naturligvis i Nordvestsjælland, hvor de smukke Melodier jo har lydt saa mange Gange i gammel Tid.

Et Par af de meddelte Melodier angives at være komponeret af navngivne Spillemand. Det vilde være nyttigt, om Chr. Olsen ogsaa kunde oplyse, hvorfra hans Far, Farfar og Oldefar har faaet deres Melodistof. Da Melodierne i Skabelon svarer til de Melodier, der træffes i Spillemandsbøger fra alle andre Egne af Danmark, maa man — indtil andet er oplyst — vel gaa ud fra at staa overfor gamle Modemelodier, Kunstmusik af lettere Art, hvis første Tilknytning til den sjællandske Bondebefolkning blot er, at de er tilegnet af dens Spillemand og spillet ved dens Gilder. Det vilde ogsaa være af Betydning, om der kunde skaffes nærmere Underretning om, hvornaar de enkelte Bondedanse er blevet almindelige blandt Bønderne i Nordvestsjælland. Mon der ikke endnu i Egnen skulde være bevaret gamle Nodebøger (helst før 1830), der kunde give Vejledning herom? Og hvornaar faar vi en Skildring af selve disse gamle Danse og en Melodisamling, der staar i Forbindelse med Dansebeskrivelserne?

H. Grüner Nielsen.

Om Arkivvæsen. Af Landsarkivar G. Saxild. Fire Forelæsninger, holdte paa Statens Biblioteksskole. Hagerups Forlag 1923. (Kr. 2,00.)

Lige op til Jul udsendte Landsarkivar Saxild i Viborg en lille Bog med fire Foredrag om Arkivvæsen. Det er sjældent at træffe paa en Bog, der er saa fornøjelig at læse som denne; Forfatteren giver en klar og saglig Fremstilling af,

hvorledes de danske Arkiver har udviklet sig gennem Tiderne, og Bogen er skrevet i en elegant og vittig Stil, med muntre, respektløse Udfald til alle Sider. Forf. skildrer f. Eks. de store Krav, der stilles til Arkivmanden, og den Forstyrrelse, en uøvet afstedkommer, naar han forsøger sig som Ordner af et Arkiv, ... »der tropper en eller anden Lokal- eller Personalhistorieforsker op og tilbyder sine bona officia med at »ordne« Arkivalierne. I dette Tilfælde er Fanden løs i Arkivet, for enhver som helst uprofessionel Ordner gør altid meget mere Ulykke end Gavn i et Arkiv«. Et andet Sted fortæller Forf. om Købstadarkiver, der er ødelagt af »Arkivrotter«. »Denne Gnaverart gaar paa to Ben og havde i ældre Tid ofte Ansættelse ved Latinskoler. De kaldte sig Lokalhistorikere og yndede at tilbringe deres ledige Stunder blandt Byens Arkivalier, som de enten tog hjem med og glemte at aflevere, eller hvad der var næsten lige saa slemt, paatog sig at ordne. Man kan være temmelig sikker paa een Ting: Findes der en nogenlunde fyldig Topografi over en Købstad, saa er vedkommende Bys Raadstuearkiv spoleret.«

Af stor Interesse for en Mængde Mennesker er Forfatterens Udredning af, hvad der maa kræves som Forberedelse af den, der ønsker at arbejde i et Arkiv, enten han saa søger Oplysninger om sin Slægt, eller han studerer sin Hjemegns Historie. Og derefter følger en Vejledning i, hvorledes man efter at have gennemgaaet de trykte Bøger om Emnet studerer videre i Arkivet. Alt for mange møder ganske uden Forudsætninger, ligesom den Mand, Forf. fortæller om, der en Dag ved 2-Tiden kom ind paa Viborg-Arkivet og bad om at faa udleveret Arkivalierne til Himmerlands Historie. Det viste sig imidlertid, at han intet havde læst om Emnet, kendte ikke engang Traps Danmark. »Jeg forklarede ham da, at Arkivet selvfølgelig laa inde med et stort Materiale til Himmerlands Historie, men det maatte samles sammen fra Landstingsarkivet, Bisparkivet, Amsarkivet, Herredsarkiverne, Præste- og Godsarkiverne, og det kunde tage lang Tid. — Ja, saa var det maaske bedst, han ventede til en anden Gang, for han skulde allerede hjem med 4-Toget. I Betragtning af, at Klokken den Gang var 2, maa det jo siges, at han ikke havde synderlig god Tid den Dag. — Saa fo'r Fanden i mig (hvad han af og til gør), og det busede ud af mig: Troede De da, at vi havde hele Himmerlands Historie liggende paa »H.«?

Ja, han var ikke klogere, hvordan skulde den ellers ligge?« —

Jeg skal ikke citere mere, men blot anbefale den lille Bog til Læserne. Den er især uundværlig for enhver, som Tid efter anden arbejder i vore Arkiver.

A. T.

Fra Hedeboegnen, Optegnelser af Marie Christophersen, ordnede og udgivne af Henrik Ussing. (Danmarks Folkeminder Nr. 26).

Erik Pontoppidan: »Fejekost til at udfeje den gamle Surdejg eller de i de danske Lande tiloversblevne og her for Dagen bragte Levninger af saavel Hedenskab som Papisme«, 1736; oversat af Jørgen Olrik. (Danmarks Folkeminder Nr. 27.)

Evald Tang Kristensens Æresbog i Udvalg ved Hans Ellekilde. (Danmarks Folkeminder Nr. 28).

Det er de tre sidste Bøger, som er udsendt af Foreningen »Danmarks Folkeminder«. Vore Medlemmer, som har Karoline Graves: »Fra Halleby Aa« staaende, vil have stor Glæde af at læse Marie Christophersens Fortælling om sin Hjemegn, Hedeboegnen; den er et interessant Modstykke til Fru Graves Skildring.

Paa sin 80 Aars Fødselsdag fik vor store Folkemindesamler Evald Tang Kristensen som Gave en »Æresbog« med 1272 Sider haandskrevne Optegnelser af Folkeminder indsendt fra 223 Bidragydere Landet over. Af denne Bog har Mag. Ellekilde foretaget et Udvalg, som er sendt ud til »D. F.«s Medlemmer.

Bogen indeholder ogsaa mange gode Optegnelser her fra Amtet, især Sagn og Eventyr.

— Indmeld Dem i »Danmarks Folkeminder«! Medlemsbidraget er kun 4,50 Kr., og for det faar man mindst 2 gode Bøger hvert Aar.)

A. T.

Louise Ottesen: Danske Folkedragter. (Hasselbalch, 1923.) Pris 6 Kr.

Denne smukke Bog om vore Folkedragter er ikke en videnskabelig Udredning af, hvad der er særegent for hver Landsdel, og hvori de enkelte Dragtskikke adskiller sig fra hverandre, men en populær Forklaring af de vigtigste Egndragter med Angivelse af, hvorledes man i vore Dage kan

efterlave dem nogenlunde korrekt, »en Mønsterbog for dansk Ungdom til at gøre sig gode Efterligninger af Folkedragter til Brug for Folkedanslag, for Højskolernes og Ungdomsforeningernes Sanglegekredse .....«. Bogen, som er rigt illustreret, kan gøre en god Gerning ved at forhindre, at de faa tilbageværende gamle Dragter ødes og slides op som Kostumer ved alskens Fester (de bør gemmes paa vore Museer), og ved at give de unge Anvisning paa at lave korrekte Dragter, saa man kan blive fri for de uhyrlige, sammenkomponerede »Nationaldragter«, som hverken er det ene eller det andet. — Holbæk Amt er i Bogen repræsenteret ved et Kapitel om Røsnæsdragterne; de hører jo ogsaa til Landets mest ejendommelige Dragttyper. —

Af Folkemindesamleren Lars Andersen i Høve er der i 1923 udkommen en Bog, som maa kunne paaregne Interesse i vor Læsekreds: Folkeeventyr, indsamlede i Ods Herred (faas hos Forf., Pris 2,50 Kr.). Og et nyt lille Skrift har han under Udarbejdelse: Testamenter fra Holbæk Amt; det kommer engang i Foraaret. Disse Bøger skal imidlertid — sammen med L. Andersens tidligere Skrifter — blive gjort til Genstand for nærmere Omtale i næste Aarbog. —

»Holberg paa Sorøegnen«, er Titlen paa en Afhandling af Bibliotekar Carl S. Petersen; oprindelig et Foredrag ved det kgl. Oldskriftsselskab Møde i Sorø sidste Sommer, nu udsendt i Boghandelen af »Holberg-Samfundet«. — Her gives en ypperlig og meget interessant Skildring af Holbergs Ophold paa Tersløsegaard, og det lille Skrift bør vinde mange Læsere ogsaa blandt vore Medlemmer. — (Se Aarbogens Omslag.)

Endelig skal vi nævne, at Historisk Samfund har ladet fremstille en samlet Udgave af Chr. Olsens to store Afhandlinger i Aarbøgerne 1922—23 som en selvstændig Bog: »Fra Nordvestsjælland, Slægtsminder og Folkeminder.«
A. T.